

بار زندگی، بار مهربان

این روزها کمتر فرد به سن ازدواج رسیده‌ای است که دغدغه ازدواج نداشته باشد. میانگین سن ازدواج بالا رفته و هر سال آمار طلاق، روندی صعودی طی می‌کند. این امر همه مسئولان و کارشناسان را نگران کرده است.

این روزها کمتر فرد به سن ازدواج رسیده‌ای است که دغدغه ازدواج نداشته باشد. میانگین سن ازدواج بالا رفته و هر سال آمار طلاق، روندی صعودی طی می‌کند. این امر همه مسئولان و کارشناسان را نگران کرده است. زنگ خطر به صدا در آمده و دستگاه‌ها و نهادهای متعدد از جمله وزارت ورزش و جوانان - که معلوم نیست چه سختی با یکدیگر دارند - و شورای فرهنگ عامه، کوشه، به تکانه افتاده‌اند تا حاکمان، با، اب، مساله پیدا کنند. گروهی هم از سر خیرخواهی یا سودجویی، فرصت را مغتنم شمرده‌اند و با نشر کتاب‌های رنگارنگ درباره ازدواج و خانواده سعی دارند چاره‌ای پیش پای جوانان و خانواده‌ها بگذارند یا از آب گل آلود ماهی بگیرند.

از این رو تنوع کتاب‌های روان‌شناسی عامه پسند بویژه درباره ازدواج و انتخاب همسر - که دلمشغولی همه مجردها شده - داغ است؛ اما چگونه می‌شود سره را از ناسره تشخیص داد؟ راهنمایی‌های این کتاب‌ها تا چه حد قابل اطمینان است و چگونه می‌شود مطمئن شد آنها همان طور که وعده می‌دهند، کلیدهای طلایی ازدواج موفق را در مشت دارند و از چم و خم یافتن نیمه گمشده واقعی با خبرند؟

2 روی یک سکه

دکتر مصطفی تبریزی، روان‌شناس و استاد دانشگاه علامه طباطبایی، با اشاره به کتاب‌های موجود در بازار، این آثار را به چند دسته تقسیم می‌کند و می‌گوید: برخی از این کتاب‌ها به مشاوره پیش از ازدواج می‌پردازند، مانند کتاب آموزش و مشاوره قبل از ازدواج، نوشته دکتر سیدمهدی حسینی که کتابی عامه فهم است.

او با بیان این که دسته دیگری از کتاب‌ها به زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی می‌پردازند، می‌افزاید: اگر ازدواج موفق همچون گل شادابی باشد، در آینده به آبیاری، آفتاب، کود و نگهداری احتیاج دارد. عده‌ای ازدواج موفق دارند، ولی توان نگهداری آن را ندارند. کتاب‌هایی با عنوان زوج‌درمانی و خانواده‌درمانی به چگونگی نگهداری ازدواج می‌پردازند. برخی از کتاب‌ها در این حوزه علمی هستند، مانند کتاب‌های زوج‌درمانی کوتاه مدت، زوج‌درمانی روابط موضوعی، فرهنگ توصیفی خانواده‌درمانی که خود آنها را تألیف کرده و در مقاطع ارشد و دکترا در دانشگاه تدریس می‌شوند.

به گفته او کتاب‌های عمومی نیز در این زمینه در بازار زیاد است که از یک نظر سودمندند چرا که گاهی توصیه‌های مفیدی دارند؛ اما از آنجا که به صورت ساختاری مشکل را بررسی نمی‌کنند و تنها به یک مقوله می‌پردازند، عمل کردن به آنها چندان توفیقی به بار نمی‌آورد.

بازار در دست تئوری‌های خارجی

دکتر علی‌اشرف اسلامی، روان‌شناس و مدیر مؤسسه خانواده سلامت بنیان نیز که به طور تخصصی در حوزه مشاوره ازدواج و خانواده‌درمانی کار می‌کند، معتقد است عمده کتاب‌هایی که در حوزه روان‌شناسی در جامعه ما به فروش می‌روند، ترجمه آثار پرفروش خارجی هستند.

به گفته او، مردم ما چندان رغبتی به خواندن کتاب‌های نوشته شده داخلی ندارند. شیخ‌الاسلامی یکی از دلایل را کم‌توجهی و کم‌کاری استادان برتر روان‌شناسی کشورمان در برقراری ارتباط با مردم برمی‌شمرد و می‌گوید: آنها نتوانسته‌اند کتاب‌های قابل فهمی برای عامه مردم تألیف کنند. البته آثاری توسط این استادان منتشر شده برای کسانی که می‌خواهند کار درمان و مشاوره انجام دهند. استادان دانشگاه‌ها تمایل به تألیف یا ترجمه آثار آکادمیک دارند.

به باور مدیر مؤسسه خانواده سلامت بنیان، کتاب‌هایی که برای مخاطب عام نوشته می‌شود، ترجمه آثار نویسندگان پرفروش خارجی مانند آنتونی رابینز و باربارا دی آنجلیس است و در جامعه ما هم چنین آثاری رواج پیدا کرده است: در این میان، افرادی که می‌خواهند فروش و سود آثار خود را تضمین کنند، به انتشار این کتاب‌ها روی می‌آورند. به نظر می‌رسد، در فضایی که چنین شکافی میان دانشگاهیان و مردم وجود دارد، روان‌شناسی زرد براهتی رشد می‌کند و گسترش می‌یابد.

این کتاب‌ها تا چه اندازه قابل استناد هستند؟ شیخ‌الاسلامی عقیده دارد بخشی از آنها قابل استفاده است، اما بخشی از مسائلی که در این کتاب‌ها آمده، متناسب با فرهنگ بومی جامعه ما نیست: ما دارای ویژگی‌های فرهنگی، باورها و اعتقاداتی هستیم که در تعاملات ما نقش دارند. در موضوع ازدواج، ما نمی‌توانیم به جنبه‌های غربی استناد کنیم، چراکه جامعه ما از نظر فرهنگی و مذهبی نسبت به ازدواج و خانواده نگاهی متفاوت با غرب دارد. به گمان او، ما در این حوزه کم‌کاری کرده‌ایم و باید در کنار ترجمه دست کم دست به تولید آثار تألیفی بزنیم؛ یعنی مبانی درست این آثار ترجمه‌ای را بگیریم و آن را مطابق مسائل فرهنگی و مذهبی خودمان تألیف کنیم.

کمیل انتظاری - فرهنگ و هنر